

Deichman-sjefen: Biblioteket handler ikke om bøker. Vi er til for mennesker

KRISTIN DANIELSEN

OPPDATERT: 09.NOV. 2015 23:25 | PUBLISERT: 07.NOV. 2015 21:33

Som biblioteksjef er jeg leder for en institusjon som for de fleste handler om bøker. Men vi er til for mennesker, skriver Deichman-sjef Kristin Danielsen
FOTO: Stein J. Bjørge

I kjølvannet av digitaliseringen har vi mistet møteplassene våre. Det er kunsten og kulturens ansvar å skape nye, skriver Deichman-sjef Kristin Danielsen

Kristin Danielsen.

Mennesker er sosiale dyr, som søker kontakt med andre. Men det er ikke alltid lett i et digitalt samfunn.

Private som offentlige institusjoner digitaliserer kundeforholdene sine. Postkontor legges ned, netthandel øker, selvangivelsen leveres med "tast OK", og prøv å finne en levende person du kan snakke med i en bank.

Som teknologioptimist er jeg en stor fan av digitale tjenester som hjelper meg å rekke over alle gjøremål i en hektisk hverdag. Men noe blir borte. Postkontorene var også sosiale

møteplasser, og en tur på butikken var ofte en unnskyldning for å få slått av en prat med noen. Disse møteplassene finnes ikke lengre, den sosiale opplevelsen i hverdagens gjøremål er historie.

Den digitale revolusjonen er over

Vi snakker mye om at vi er i en digital tid. Vi snakker nesten ikke om annet. Men vi som snakker er ofte de samme som har opplevd den digitale revolusjonen selv, som husker fascinasjonen av teknologi og hvordan verden krympet med flere størrelser da vi oppdaget internett. Det er et handicap.

Dessverre overfører vi denne begeistringen på generasjonene som kommer etter oss. Det må vi slutte med, for de er *digital natives*. For dem er teknologi en selvfølge.

Nicholas Negroponte, en av grunnleggerne av The Media Lab på MIT, skjønte dette allerede i 1998. I artikkelen "[The Digital Revolution is over](#)" beskrev han hvordan digitale tjenester vil bli som luft og vann for oss: Vi legger kun merke til det når de ikke er der. De store overraskelsene i samfunnsutviklingen mente han vil komme innen helt andre felt.

Vi lever i en postdigital tid

Han fikk mye rett i sin spådom. I dag er de hotteste temaene nanoteknologi, klimaendringer, kunstig intelligens og ikke minst ytterligere utforskning av verdensrommet. Mens datamaskiner som vi kjenner dem er i ferd med å bli uinteressante.

Negropontes artikkel er snart 20 år gammel, men min påstand er at forelskelsen fra vår første teknologidate enda sitter i. Det resulterer blant annet i at kulturinstitusjonene forsøker å digitalisere sitt publikum. Det bør vi være varsomme med. Faktum er at vi lever i en *postdigital* tid. Og det krever et litt annet tankesett når vi skal kommunisere med publikum og eiere.

Saken fortsetter under annonsen.

Kunsten som søker det menneskelige

De siste 30 årene har handlet om teknologi, digitalisering og digital kommunikasjon. Det postdigitale går i motsatt retning.

Skal vi lete etter utviklingstrekk i samfunnet lønner det seg å ta en titt på kunstfeltet. Wikipedia definerer postdigital kunst som en holdning der en er mer opptatt av det å være menneske, enn det å være digital. Den postdigitale kunsten søker derfor det taktile, håndfaste og menneskelige.

Ett slikt kunstprosjekt er "[Future Library](#)" av [Katie Paterson](#). I Nordmarka er det plantet en skog hvor 100 små grantrær skal vokse i 100 år. På Deichman finnes et eget rom hvor det hvert år leveres en tekst til et hemmelig bibliotek. Om 100 år skal disse tekstene publiseres i en bok, trykket på papir fra granskogen i marka.

Margaret Atwood i Nordmarka.
Tor G. Stenersen

Vi åpnet prosjektet i våres og vandret med slagstøvler i regnet, satt på trestubber og hørte Margaret Atwood avsløre tittelen på teksten ingen av oss noen gang får lese. Prosjektet er en fremtidsundring. Vil bøker finnes? Vil menneskeheten i det hele tatt finnes? Der satt vi i skogen med regn i håret og luktet på nyhogget gran. Samlet var vi et lysende

eksempel på at kunstprosjektet dreide seg om den samtalen som oppstod der og da, og som skal fortsette i 100 år.

Og selvsagt satt vi samlet rundt et bål. Et knitrende leirbål.

Unge har fritid - men savner samvær

I en postdigital verden er tid luksus. Studier av de neste generasjonene viser at de unge føler press, de har liten tid og de bruker kulturopplevelser som flukt fra en hektisk hverdag. 6 av 10 norske ungdommer oppgir at de har for mye å gjøre. SSBs tidsbruksundersøkelse fra 2010 viser at de mellom 16 og 19 har mer fritid, men de opplever det ikke slik. Tid brukt på sosialt samvær har falt med 26 prosent på 20 år.

De som vokser opp bruker mindre tid med venner og familie og mer tid alene med skjermen sin. Og de er ikke fornøyd med dette. Når de blir spurt om hva de kunne tenke seg å bruke mer tid på, svarer de mer samvær med venner. Det er noe veldig trist og tvungent over dette.

Generasjonsstudiene beskriver ungdommen som utforskende og åpne for nye opplevelser. Flere er også post-digitale i sin smak og søker det taktile og autentiske. Men forutsetningen er at de kan gå sammen med noen. Så mye som 46% oppgir at de dropper å gå ut hvis de må gå alene.

Her har vi altså en generasjon på leit etter autentiske opplevelser som de vil dele med vennene sine. Og vi lurer på hva vi skal med kulturen?

Fra kulturell kapital til sosial kapital

Helt siden tidligere kulturminister Hallvard Bakke introduserte mål- og resultatstyring for norske kulturinstitusjoner på 80-tallet, har sektoren diskutert sin eksistensberettigelse. Vi har snakket om kulturell kapital, kulturens egenverdi, kunst for kunstens skyld, kulturen som integreringsarena og ikke minst kulturen som make til næringslivet. Alt for å forklare hvorfor vi skal ha et rikt kulturliv som sikrer kritisk refleksjon og smarte, glade mennesker.

Men hva med kunsten og kulturens sosiale kraft som rammeverk for å bygge relasjoner, både med seg selv og andre? Kultursektoren er spesialister på å lage gode, kvalitative møter mellom mennesker. Skal vi begynne å snakke om det snart? Det er på tide å dreie fokus fra å handle *om noe* til å *være for noen*.

En uendelig samtale

Som biblioteksjef er jeg leder for en institusjon som for de fleste handler om bøker. Men vi er til for mennesker. Før var kjernevirksomheten vår å låne ut bøker. Nå er det snart mer enn halvparten som ikke låner noe som helst. Likevel oppsøker 40% av befolkningen biblioteket for å gjøre eller oppleve noe i et rom sammen med andre.

Biblioteket er en møteplass der all verdens visdom fritt kan utveksles gjennom en uendelig, offentlig samtale. Det gir mennesker tilgang til litteratur, kunnskap og opplevelser, og det er et åpent rom for utveksling av tanker og meninger.

Kunst og kultur på sitt beste er når de som opplever den føler de får ta del i en samtale. Den samtalen kan man godt ha med seg selv, men det å oppleve noe ekte og levende sammen med andre, er fremdeles ganske heftig.

Vi trenger et leirbål å samles rundt

Leirbålet svarer på et urbehov i mennesket. Det gir varme og mat, men aller mest er det noe å samles rundt. Leirbålet er et sosialt ritual. På samme måte svarer kunsten på et urbehov: å uttrykke seg, og å dele disse uttrykkene med andre.

Det sosiale i kulturen er en mektig kraft. Den er ikke vår eksistensberettigelse alene, vi vil alltid spørre og bli spurt om hvorfor vi trenger kultur og hvorfor den skal betales over skatteseddelen. Men i en post-digital tid hvor det er et savn etter fysiske møteplasser med godt innhold, har kulturen alt å vinne på å dyrke sin posisjon som limet i samfunnet. Tiden kjennes flyktig, og noen sier at det eneste konstante er endring. Men vår tørst etter å skape historier vi kan dele med andre ser ut til å ha kommet for å bli. Vi, kulturinstitusjonene, har ansvaret for å holde samtalen om hvem vi er og hvor vi skal gående.

Kristin Danielsen er sjef for Deichmanske bibliotek i Oslo